

strehi, žabe so zbežale v luže, a hrasti so šumeli neko skrivnostno pesem o sreči: pa kdo jih je utegnil poslušati, zastonj so šumeli...!

V koči je bila vesela godba in ženitnina.

V obče je bilo mnogo veselja. Starci so razpravljali razna vprašanja, mlajši svet pa se je po svoje veselil.

Drugo jutro se je umirila koča na Lužarjih; svatje so se razšli in od vseh je ostala le nevesta, ki je bila od prečute noči takoj malo bolna, kar je spravilo v skrb mladega Lužarja in staro Lužarico; stari je že kadil zunaj pod hrasti in mislil, da je to že navada, in premišljal, kako bo sedaj tu na Lužarjih. Vrane so se vračale iz gozda, sedale so na hrastove veje in gledale na koč; morda so bile željne videti mlado nevesto, novega Lužarja... ropotec je pel starcu prijetno in mu vzbujal razne spomine.

Nad Lužarji se je razlila isti večer pesem angelskih glasov: Mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje; in bil je mir, blagi mir vsem...

Tako se je zgodilo. Nov rod je zavladal na Lužarjih, začeli so se novi mirni dnevi, in stari Lužar je videl bodočnost Lužarjev; on ni nosil več skrbij, mirno je ležal pod hrasti, kadil pipo tepko-okovanko in pasel domači kozi in užival svoj kót s svojo staro vred. Zadovoljen je bil s sinovim gospodarstvom in z mlado sinaho tudi, včasih pa je rekel:

„Lej ga spaka, saj je dobro izbral!“ in puhnil je dima kar trikrat zaporedoma gori pod hrast in ob enem je poslal v nebo toliko želj, naj ga Bog še pusti na Lužarjih, da bo gledal te zelene vrhove, da bo ogledoval s te višine lepi svet, da bo gledal družinsko srečo in mirne dni v svoji koči; da bi še poslušal ropotec nad hišo, krakanje vran, čivkanje vrabcev in skrivnostni šepet orjaških hrastov v tihih večerih... Bal se je dneva, ko bo zadnjič čul ropotčev: drin, drin... a prepričan je bil, da bi celo to ne bilo posebno hudo sedaj, ko je poskrbel za bodočnost Lužarjev.

Grešnica.

(Slika. — Spisal *Josip Knaflič.*)

Ko sem posetil zadnjič rodno vas, so mi povedali, da je Draganova Tilda sedaj doma pri svoji sestrični, a hudo jetična.

Draganova Tilda! Ne vem, kako mi je prišla na mar, da sem poprašal po njej. Saj ravno njo sem bil popolnoma izgrešil v življenju, jo do cela že pozabil.

Poslednjikrat sem videl Tildo štirinajstletno deklico. Prestala je bila baš opasno bolezen — slepa na enem očesu.

To ugaslo, belo zalito oko je zelo kazilo njeno zunanost, in mene deklica ni več zanimala.

Sicer je bila Tilda lepo dekle. Njen obraz — o! Tildin obraz je bil nekaj klasiško-vzornega! Kakor iz bledega marmorja izkle-

sani obraz grške boginje... Ta čudoviti profil! Kolikrat sem se zmislił nanj! A Tilda je imela slepo oko.

Leto potem je umrla njena mati, in Tilda — sirota — je odšla v mesto služiti.

Žalostna usoda! Pa drugih usoda je žalostnejša.

Tako mi je mrknil spomin na Tildo.

Res, v polpreteklem času Draganova Tilda nikdar ni segla v moje življenje, in njena oseba zame ni imela pomena, — toda iz prejšnjih časov, iz davne detinske dobe, iz srečnih otroških let je Draganova Tildika moj najlepši spomin.

Vedno sva bila skupaj. Travniki, gozd, potok za vasjo so bili najin svet. A najbolj

sva ljubila gozd, naš veliki, svobodni gozd in njegove duhteče trate. Ker je pa i druga vaška dečad zahajala vanj, sva šla vedno daleč v goro, na visoke vrhe, kjer izvirajo studenci in šumé zeleni hrasti. Tam je bil gozd najin, samo najin.

In brala sva sladke jagode, trgala cvetlice, pletla vence, pela in rajala.

Krasni so bili venci, ki jih je splekala Tilda; za njene vence bi bil nosil cvetja v brezkraini čas.

Najbolj je ljubila bledordeče divje rože, dočim je meni ugajal ponosni beli srobot.

Včasih pa sva sredi svojih vencev in cvetov zaspala tam na gori, glavico ob glavici, in gozd naju je zibal v diven, brezskrben sen. Pri naju pa je čul angel božji.

Kadar je tonilo solnce, in so tički peli večerno pesem, sva vesela skakljala v dolino. Tedaj so se topili solnčni žarki v divjem potoku, in čez kamene je lilo bleščeče, ognjeno zlato.

„Glej, Ljuben, zlata voda, zlata voda...“ je vriskala Tildika in glavico potopila v bistro, peneče se valčke.

In ko je s smehom stresla mokre kodre, so se ji utrinjale iz črnih las vse povsod zlate, rdeče iskre.

Tako nebeško lepo je bilo takrat, takrat.

Danes pa jaz obupavam, in Tilda umira po kratkem življenju — a kakšnem življenju!

Kakor železne pesti so mi stiskale srce sodbe in opazke prijaznih ženic, pripovedujočih mi o deklici.

„Grešnica! Svoje telo je prodajala.“

„Samo sebe je umorila . . . Oh, kako grdo!“

„Fej, takemu življenju!“

„Hitro jo je zadela kazen.“

„Bog greha ne trpi dolgo.“

Pobožne starke so se zgražale, mene pa je gnalo z bolestno silo k nesrečni tovarišici mojih mladih dnij.

* * *

Mrko in turobno kakor žalost na zapuščeno dušo se je zgrinjal večer nad samotno

vaško poljano, ko sem spel proti samotni koči ob gozdni rebri — Tildinemu domu.

Nič tužnejšega ko ta naša poljana za poznih, vlažnih jesenskih večerov.

Sive, trudne megle se vlačijo čez črna močvirna tla liki tropi blodnih duhov, suhe, gole veje starih vrb ječé in plakajo v vetru liki trpeči bolniki, veli listi plešejo in drvé čez plan v šumnem, blaznem vrtincu, sem z gore pa buči umirajoči gozd svojo mrtvaško pesem. Povsodi smrt, umiranje, tožba.

A včasih potihne ta vihar bolečin v zraku, — in izpod zemlje sluje rahlo kakor dihanje spečih. In okrog in okrog je mirno ko nad grobovi. Le sive megle blodijo v daljavo.

Tako tiha in pokojna je bila poljana nocoj v trenutku, ko sem šel jaz preko nje. Noben trs se ni ganil, le črni netopirji so brezglasno plahutali v trudni mrak.

Vendar bolna, neutešljiva žalost je visela nad uvelimi travami . . . v težkem vzdihu . . . Brezmočna žalost. In moje prsi so dihale vase ta vzduh.

Na studencu, kipečem ob vznožju hriba iz glinaste zemlje, je zajemala sloka ženska vodo. Spoznal sem Breznikovo Mino, Tildino sestrično. Njen mož ima malo posestvo tu pod hosto in je zajedno čuvaj na bližnji železniški progi.

Pozdravila sva se. Vprašal sem za Tildo.

„E, slabo je . . .“, je vzdihnila, dvignivši polni vrč. „Čudež, da še živi. Ne zaužije skoro ničesar, a žeja jo neprestano. In pila bi samo vodo. A mrzlo, prav mrzlo. Vselej ji moram prinesiti sveže. — Oh sama jedva hodim; tu v križu me že več tednov tako bôde.“

Tožila mi je še druge svoje težave in bolečine, dočim sva počasi stopala navkreber.

Godilo se ji menda res ni dobro. Njen obraz je bil starikav in izplahnjen, prsi upadle, dasi je bila stara jedva nad 30 let. Govorila pa je brezvoljno, udano.

V veži sem ji vzel iz roke vrč in tiho stopil v izbo. Ona je ostala pri ognjišču, kjer je gotovila večerjo.

Pusto je bilo po nizki, zaduhli sobi. V kotu pred Marijo je gorela motna lučika;

njen nemirni plamen je pomikal čez stene temne, strahotne sence. Na nizki postelji je ležala ženska, oblečena in obrnjena v očrneli zid, ki se pri mojem vstopu ni zganila.

Sklonil sem se k njej in dejal mehko:

„Tilda, vode sem ti prinesel.“

Okrenila je glavo, me začujena pogledala, potem se je na pol dvignila.

Gledala me je pazno, zamišljeno.

„Tilda, me več ne poznaš?“

„Ah, Ljuban —“

Jasen nasmehljaj je prešinil njeno obličje, in živo, iskreno mi je stisnila roko.

„Da se še vidiva . . .“

„Po tako dolgi dobi. Osem let je, Tilda.“

„Takrat sva se videla hip, no i sedaj se vidiva samo — hip.“

„O, Tilda —“

„Pusti . . . Končano je. Pa daj mi vode, prosim.“

Ko je pila, sem opazoval njeno podobo. Zdela se mi je povsem neizpremenjena, — taka, kakršno sem pomnil od preje. Obraz, kakor da je stvarjen iz nežive, nepreobrazne snovi: bel, mrzel marmor. Ni poteze ni bilo druge. A na njem je bliščal sedaj rahel, rosen pot, jednako na kamenitih kipih ob ranem jutru ali vlažnih dneh. In črni lasje so se mokri vili nad čelom.

Levo oko je imela pol zaprto, — tako se je bila menda navadila, — da ni bilo zapaziti njegove hibe; zdravo pa je sijalo toplo in čudovito čisto.

Telo njeno je bilo pač strašno usehlo, — toda zdelo se je zbok svoje vitkosti in finih oblik povsem primerno njeni osebi.

Nič na Tildi ni pričalo bolezni, propada. Toda neki čuden, nekak nenaraven, tako nov in poseben izraz je imela cela njena prikazen, da mi je — in najsi nisem znal, da je bolna, — oznanil prvi pozorni pogled nanjo: zapadla je smrti! In ta izraz me je presunil.

A bolj so presunile njene besede.

— Končano je! Torej jasna zavest, da umrje . . . nikake nade, nikake nade več. — Strašna zavest, strašnejša ko smrt! Ali prenese se. Malce resignacije, malce cinizma. Pol se udaj, pol se rogaj — pa ni hudo.

Očitno Tilde ni groza smrti; morda jo celo težko pričakuje. Vendar — njen dušni položaj vpričo gotove, neizogibne smrti mora biti pregrožen. Jaz slutim to, ki poznam njeno dušo — njeno veliko dušo! Jaz vidim mrzlo, sovražno noč, ki strupi njene zadnje trenutke, čutim divjo njeno bol.

Ne, da umreš — ampak da tako umreš . . . tako umreš! O, Tilda, jaz te razumem!

Ker je bilo soparno v sobi, sem odpahnil jedno malih oken, potem sem si primaknil stol k Tildini postelji. Oba sva sedaj molčala.

Lučika pred Marijo je žarela, zunaj je šumel jesenski gozd mehke melodije.

„Najin gozd, Tilda . . . Ga slišiš?“ sem rekel jaz.

Tisti hip pa sem vzdrhtel ob radostnem spominu.

„Ah, Tilda, li pomniš še, ko so se odprla nebesa?“

„O . . . o . . .“ je vzdihnila Tilda. „Takrat je bilo lepo.“

Ko so se odprla nebesa . . . je bil najsrečnejši dogodek v najinem mladem življenju.

Nekoč se prebujiva s Tildo na zeleni gori. Dolgo sva spala. Solnca ni bilo nikjer, in po vasi, po dolu so plavale meglice. Na gori je bilo še svetlo, toda tesno nama je bilo v tej samoti.

Ta hip zapoje v dolini večerni zvon veličastni Ave. Padeva na kolena in moliva. Mehko bijejo bronovi glasi, kakor vabeč odmev se zibljejo v sinjih višavah.

Zvon je utihnil, midva pa sva še vedno klečala na gori sklenjenih rok, negibna — kakor prevzeta od slovesnega miru poletnega večera . . . Tiho, svečano krog in krog v stvarstva mogočnem, vesoljnem templu . . . Molcé zemlja in zrakovi. To je božji mir.

Spodaj so se mračile dobrave, visoko gori je zrl firmament ko svetlobojna steklena kupola; jasnobel na vrhu, niže moder ko morje, tam globoko, kjer sloni na skalnih stebrih sivih alp, pa rožnordeč in bliskajoč v purpurnih in zlatih plamenih.

In midva otroka sva klečala, in oko je nama plulo tje v daljno, neznano daljavo . . . sanjavo dalje in dalje v neizmernost . . .

Nakrat bliskne nad Sveto goro v ognjenem svitu — širom je razdeljen nebesni svod — sinje prostore zazre strmeče oko... Zlati stebri kipé... silni jasni oboki se pnó — nedoločni liki vse, ker vse blišči, — nekaj pólje ko trume svetlih duhov... In od zadaj sije velika, prelestna luč... A ta luč je večja ko svet in bolj svetla ko solnce! Oko je ne prenese...

Hip... Prikazen je izginila, na nebu pa iskro zažarela večernica.

A midva otroka spodaj sva plakala in vriskala zajedno preblazene sreče in udivljenja... Ker oba sva bila uverjena, da sva — kakor slove majkina povest, da vidijo le izvoljeni otroci — videla, ko so se odprla nebesa.

Ti lepo, ti veliko otroško srce! —

In nocoj sva si budila s Tildo vse te blažene spomine iz nedolžnih let, prekrasnega mladostnega raja.

Pa zahrepenela sva nazaj v to srečno dobo — želela in prosila si nazaj teh mirnih, solnčnojasnih dni...

Zunaj so šušтели hrasti: Nikdar, nikdar več. —

„Pa pomniš tudi, Tilda, ko si me venčala s trnjevo krono?“ sem povzel zopet jaz s turobnim, zastrtim glasom.

„Da. Ti si odhajal v mestne šole. Jesen je bila, in cvetja ni bilo več. Tedaj sem ti spletla v slovo venec iz trnja in ti ga položila na glavo —“

„In rekla si: Sedaj ne boš nosil več cvetnih vencev, nego trnjeve vence na težavni, trnjevi poti.“

„In ti je bila pot trnjeva?“

„O, Tilda, ni jeden cvet mi ni vzrastel na njej! Da je nisem nikdar šel, koliko srečnejši bi bil danes...!“

In pripovedoval sem nekdanji prijateljici dolgo, grenko povest o izgubah in prevarah... kako sem se dolga leta boril, trudil in pehal — ne zase tako, za bedno svojo rodbino več, za dragega očeta, mamico in sestrice, da jim pomagam do boljših, prijaznejših dni, — kako sem prestradal najlepšo mladost, dal najboljše moči za to srečo.

A kako me je poslednji hip izdalo nezvesto srce, me ranilo s strupenim želom... V gradu moje sreče je omahnil temelj, in sedaj je padal in se rušil grad moje sreče... Kako sem besnel v divji, onemogli bolesti in kakor blazen obupanec delal in se upiral v maja-joče se zidove, da bi jih obdržal...

Zaman! Padel in zrušil se je celi zlati grad moje sreče, mene pa pokopal pod razvaline...

Kako sedaj brez ciljev blodim po mrtvih, neznanih stezah... osamljen, zapuščen, preganjan, tujec pri lastnih svojcih, ne ljubljen, ne ljubeč, otrpel, bloden meteor.

Moja zgodba je globoko ganila Tildo. Napeto je poslušala in nekaterikrat je uprav z žejno slastjo srkala váse te bolne, tožeče, nikdar srečne glasove... Izvestno ji je lajšalo lastno gorje, ko je čula, da mora trpeti i drug človek, trpeti vse življenje. Trdi in trpki izraz na njenem obličju je izginil, in neka mehka, sanjava otožnost je omilila njene poteze.

Ko sem končal, je bilo krog in krog vse tajinstveno tiho, — nikak odmev sočutja ni jeknil iz mrzlega, črnega mraka. Tilda je zamišljena upirala pogled v trepetajoči plamenček oljeve lučike.

Tužno sem povetil glavo.

Tu zadoní večerni zvon — pozno, pozno; da se nehoté vprašam, kaj da zvoní nocoj ta zvon tako pozno... Glasno, mogočno bije.

In kakor da so čakali lesovi zunaj na njegov glas, — tako sedaj buči in šumi po gori v silni, kipeči molitvi.

Ta naš večerni zvon ima do mene čudovito, čarobno moč, — največjo moč.

Sklenil sem roki.

Čudé se, me pogleda Tilda.

„Ti moliš?“

„To jedino mi je ostalo, Tilda. Vse sem izgubil — to jedino mi je ostalo.“

„In to je“, dodal sem tiše, „jedina dovolj krepka veja, ki me drži nad valovi. Ona me more rešiti.“

Tilda je ob teh mojih besedah vzdihnila. Neka nervozna razburjenost se je javila v njej, in vidno je bilo, da se bori z nezlož-

nimi mislimi. Nakrat pa se je zopet pomirila.

„Ljuben“, je izpregovorila, zroč v strop, „kaj ne, da so ti povedali, kako sem živela?“

„O, Tilda, na tako se jaz ne oziram.“

„Pa so ti povedali?“

„Da.“

„Da sem vlačuga.“

„Da, Tilda, tako so rekli.“

„In kaj si si mislil?“

„Nič. Le vleklo me je nevzdržno k tebi. Toda nocoj, ko te zopet vidim, ko se živo spominjam vseh lepot tvoje duše, nocoj pravim, da ta Tilda, kakor jo jaz poznam, nikdar ni mogla pasti sama. — Bila je vržena.“

„Ah, Ljuben, zakaj se morava najti šele nocoj?“

Obupno se je oklenila moje roke. Bilo je, kakor da išče pri meni zavetja, utehe. Neizrazna toplota je lila iz njenega pogleda, — neizmerna radost, da je našla srce, ki jo ume in čuti ž njo.

In kakor da so se zdajci razpahnile trde skale krog njenega srca, in vre vse na dan, kar je bilo ondi dolgo skrito in pokopano — tako živo in vroče je govorila.

„.....kako tolaži taka beseda, Ljuben, kako greje! — Svet zunaj je tako mrzel in tako krivičen; vedno le kaže s prstom: Tako je! Nikdar ne vpraša: Zakaj je tako? — A če usoda človeka tako sovraži, toli neusmiljeno preganja, če se ti najmanjši delec ne izpolni, kar si sanjal, upal in prosil, kar hočeš in streliš, če se ti zapirajo vsi cilji, vsa boljša pota, če si sam, oj! sam na svetu brez ljubezni, brez opore, brez pomoči, v vedni, neizprosni bedi — a imaš srce mlado in vroče, ki hoče živeti, ne biti živo pokopano, — kako moreš stati? kako ne omagaš?“

Mojega življenja namen je bil dober, je bil koristen. Ko mi je umrla mamica, in mi je bilo zapovedano, da naj si iščem kruha po tujem, sem šla drage volje na delo. Hotela sem zares prislužiti si srečo, pravico do zadovoljnega življenja. Hotela sem biti krepostna, zmerna..., a z marljivostjo in vztrajnostjo sem namerjala zgraditi temelj bodočemu prostemu, brezskrbnemu življenju. Hre-

penela, želela sem, kar more biti hrepenenje, želja revne, pa zdrave in vesele mladenke, gmotna neodvisnost, življenska svoboda, — zakonska sreča.

Ah, ničesar nisem dosegla, dasi je bilo skromno, kar sem pozelela, prav toliko, kolikor sme upati od življenja vsakdo, ki resno dela in se trudi... in kar je pravzaprav naravni smoter človekov na zemlji.

Takoj, ko sem stopila v svet, sem čutila, da mi ta svet ni naklonjen. Vsi ljudje so bili z mano nekam hladni, neprijazni..., a na pot se mi je stavilo polno zaprek in ovir. Dolgo sploh nisem mogla dobiti službe, dasi je bilo dovolj prostih, in so me posredovalci služb priporočali raznim strankam. Ko sem se predstavila, so me odslovili s tem ali onim razlogom in izgovorom, da so baš kar sprejeli drugo, da žal! ne morejo rabiti začetnice, da se jim ne zdim zadostno močna itd. Malo potrli so me ti zaporedni, vedno jednaki neuspehi, toda oplašili me niso. Saj sem bila tako mlada in imela sem toliko upanja!

Uvidela sem, da neizkušena, nevedna začetnica res ne smem zahtevati takoj dobre službe... in zadovoljila sem se z usodo zadnje dekle v velikem hôtelu.

Težko, nasilno je bilo delo, in moje telo je malone omagalo.

Zopet sem poskusila svojo srečo.

Veleimovita rodbina je iskala sobarico. Ponudila sem se jaz.

„Da“, me je ogledovala gospa domačica, „prav lepo ste razviti; in da ste pridni, verujem... Toda pri nas imamo vedno obilo gostov, — visoke posete — in veste, jaz gledam, da napravi naša hiša vedno in vsem dober utisk. Žal mi je za vas, ste sicer prav prikupljiva oseba... A moj Bog, kako ste si vendar pohabili oko?“ —

... Tam po mokrem sneženem polju daleč od mesta in ljudij sem blodila, pritiskala pekočo glavo ob mrzla, oledenela drevesa, vila roke in vpila... Odpusti, veliki svet, da sem te želela... Tvoji so lepi, zdravi, popolni ljudje! — Jaz nisem vedela, da slepcev ne maraš. Jaz tega nisem vedela.

Polagoma sem se utešila, vihar v meni je podel, a duh je ostal mračen... Pač, še jedenkrat je zasvetilo v njem kakor poslednji žarek poslavljačega se dneva... še jedenkrat sem zaprosila boljšega stanú — brez uspeha; potem sem uklonila tilnik trdi pesti usode. Ostala sem dekla, težakinja... Moje solnce pa je zakril teman oblak...

Strti so bili moji upi, pa zatrti niso bili še. Moje mlado srce je bilo močno.

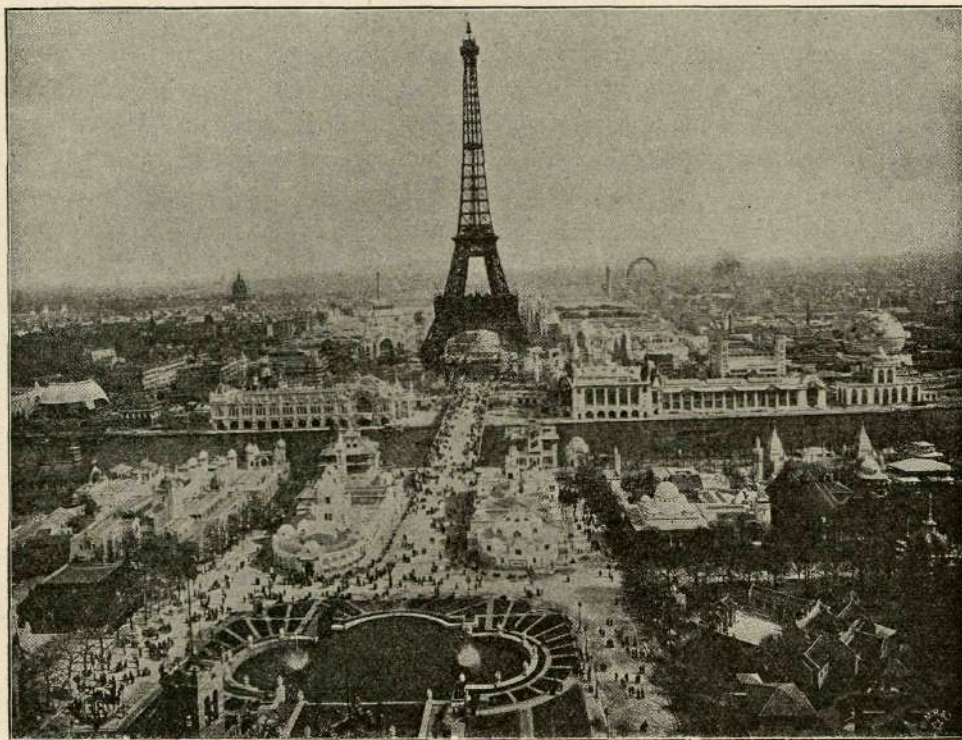
Ukovana v robstva okove, katerih otresti se sama nisem mogla, sem tem žarnejše

— in ne bo tako prazno, tako brez cene, kakor je sedanje moje življenje...

Čakala, hrepenela sem, — a ni prišla ni ljubezen, ni rešitev, ni sreča.

Pač mi je bil dober, prijazen, poln čustev in obetanja marsikateri možki, — a pravočasno sem vselej spoznala njegove namene.

In tak konec je bil povsem naraven, pravilen: kdo pač mara jednooko, pohabljenno ženo? Najnižji hlapec ne. Za kratek čas pa se nisem podala...

Pariška razstava: Eiffelov stolp in okolica (s palače Trocadero).

hrepenela po rešitelju, ki me dvigne iz moje bede, me osvobodi neznosnega tlačanstva...

Z nekim bolnim poželenjem sem iskala ljubezni, njenih nebes... Strastno je koprnelo moje osamljeno srce po srcu, ki me bo umelo, cenilo, ljubilo, me branilo, da me ne bodo teptali, poniževali, izkoriščali. Sanjerala sem o tihem miru, ljubljnem možu, materinski sreči...; o življenju, ki bo svobodno, a koristno zajedno, ki bo imelo neko nalogo

Na obzorju mojega življenja je ugasnila poslednja zvezda.

In sedaj je nastopila zame črna, meglena, grozna noč. In moje življenje ni poznalo več luči, ne veselja, ne smeha... poznalo je le jok, trpljenje, grozo...

Bilo ni več življenje.

Ali tam krog in krog mene, razbite in otopele, je plalo in valovilo silno, gorko, bujnolastno življenje. In to življenje je klicalo, vabilo, mikalo. — Človek moj pa je

drhtel, in njegova kri je vzbujena kipela... In mamila me je burna strast, da se kakor v nevolji in nezvesti predam zapeljivim tem valovom... A vselej sta zmagala moja moč in ponos moj.

Tako sem prestala pet let v najbornejših razmerah, v najnižjih službah, v najhujši borbi za kruh in za obstanek.

Tedaj pa sem opešala, moči so mi odgovedale..., nisem mogla več.

Bila sem bolna in morala sem pustiti delo. —

Pa saj niti ne morem več živeti tega življenja. Kje mi je moč?

A sicer ne najdem pota... Ali pogini od glada, ali utopi se!

Ne, ne! Živeti hočem! Sedaj sem nakrat z vso silo zahrepenela po življenju.

— Jedna sama pot.

Tebe je groza? Ti se sramuješ? Ali še ne izprevidiš, da te je nesreča nalašč toliko časa gnala in tirala, dokler te ni pritirala na to pot? Kam moreš drugam? Njena zlobna volja je, da se zgodi to...

Pariška razstava: Zgradbe za azijsko Rusijo.

In takrat me je obšla misel, da ne bom več dolgo...

Stresla sem se ob tej misli.

Umreti! Jaz pa nisem niti živel... In kdo je kriv, da moram umreti? To moje okretno, neusmiljeno življenje, ki me je tako dolgo trlo, da me je strlo... Popadel me je neodoljiv srd in gnev do tega neusmiljenega mojega življenja.

Tako ne smem več živeti..., če hočem še živeti.

Ti si zavržena — prokleta!

Kaj se obotavljaš? Delati ne moreš, jesti nimaš — ubij se! Ali samomor je večji zločin! Le udaj se! Za življenje si ustvarjena, živeti moraš.

Nihče te ne bo sodil... Ti si zavržena!

Kakor blaznost in obup me je zgrabilo...

Padla sem —

Tilda si je z rokama zakrila obraz in bolestno, krčevito zaječala... In tako je ležala dolgo časa, njeno telo pa se je stre-

savalo kakor v mrzličnih navalih ali božjastnih krčih...

Jaz pa sem topo zrl na te žalostne razvaline človeškega življenja pred sabo...

A Tilda se mi je zdela velika, junaška!

Prijel sem njeno brezkrvno, velo roko in jo poljubil.

„Brat, brat!“ je klicala Tilda v silnih, raztajajočih se čuvstvih; drugega ni mogla reči.

„Ne toguj, Tilda!“

„Ljuben, to oko me je pokopalo...“

Zopet je zadušeno zajecala Tilda in vrgla glavo na blazino. Iz zastrtih trepalnic slepega očesa se je utrnila težka solza in počasi padala čez njeno blede lice...

Gledal sem za to solzo. In zdela se mi je solza, ki jo plaka gorje človeško...

Zunaj je nastal piš, in drevje je stokalo in bučalo... Nad svetilko je plesala plaha veša, rdeči plamenček pa se je vzpenjal in sikal liki jezna, besna kačica...

„Ljuben“, je drhtela Tilda. „Zakaj me je Bog tako tepel...? Zakaj me je oslepil, mi omrzil svet? Zakaj me je pahnil v bedo in iz bede v greh? Zakaj me je ustvaril za samo gorje in nesrečo? Zakaj me je tako tepel?“

„Zato, Tilda, da te sedaj dvigne iz prepada v lepše in srečnejše življenje.“

„Ne — obsodil me je v pogubo. Zavržena sem...“

„Izvoljena si, ako hočeš, Tilda!“

„A jaz sem grešila, Ljuben!“

„Pa si se tudi pokorila, Tilda.“

„Jaz sem nečista, blatna...“

„Tem čistejša in svetlejša boš vstala!“

Glas, ki je donel tu v samotni koči ob nesrečni bolnici, ni bil moj glas — slovel je ko glas z drugega sveta.

Tilda je bila hip kakor okamnena...

Potem pa je divje kriknila in se po dolgem zgrudila na postelj.

„Moj Bog! Moj Bog!“

Skesana grešnica je plakala, in v njeni duši se je svitalo.

„Kdo me umije?“

„Tvoj kes, tvoj kes.“

* * *

Nekaj dnij pozneje je umrla Tilda, prejemši najpobožnejše sveta tolažila. Umrla je lepo. Grešnica Tilda je umrla, kakor da se je ni dotaknil svet. V duhu sem gledal, kako se je dvignila v novo življenje, ki je tako različno od sedanjega.

Pogreb njen pa je bil tih in skromen — ko pogreb neznanke... No, Tilda je bila pač tujka v rodni vasi.

Krsto smo spremili: Tildina sorodnica Mina, jaz, nekaj pobožnih ženic, ki so šle vedno za vsakim pogrebom, in bebasti Hjev Drečje iz Mišjega dola, ki se je slučajno pritepel po stezi in se nam pridružil... Drugega pogrebca ni bilo.

Pa vendar je imela Tilda lepši pokop ko marsikak čislan, mnogoobžalovan zemljan.

Vsa jutranje sveža jesenska priroda ji je dajala slovo, ji pela in govorila...

Zvesti gozd na gori je šumel novo pesen — o smrti in vstajenju..., potok v skalnati globini pa je tolažeče pripeval... Sestrice breze na poljani so si v rahlih vonjavih sapicah otirale biserne solzice... In tički so peli, in solnčece je svetilo.

Z vaškega stolpa sem pa je donel zvon — mehko in jasno ko takrat, ko so se odprla nebesa...